

Матвійчук В.К.

*ЗВО «Національна академія управління»,
перший проректор, доктор юридичних наук, професор*

МІСЦЕ І ЧАС ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ЯК ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ДІЯННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 158-2 КК УКРАЇНИ

Теорія кримінального права та існуюча практика до цього часу не вирішили проблеми, яка стосується місця вчинення злочину взагалі і, зокрема, стосовно злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. Таке становище, на наш погляд, перешкоджає одноманітному розумінню такої ознаки об'єктивної сторони злочину, а, отже, і стало перепорою для з'ясування цієї ознаки і в складі злочину, передбаченому ст. 158-2 КК, і не сприяло, як свідчить наше дослідження, повноті зовнішнього прояву цього діяння. У цьому сенсі слід погодитися з В. Г. Мороз (Мороз В.Г. Поняття місця вчинення як ознаки об'єктивної сторони злочину. Юридична наука. 2014. № 5. С. 103-122), що український законодавець до цього часу не запропонував визначення поняття «місце вчинення злочину», а тому, як наслідок цього, в теорії кримінального права існують різні точки зору на це поняття, що створює непередбачувані проблеми та труднощі при застосуванні чинного кримінального законодавства на практиці.

На підставі проведеного дослідження, можна дійти наступних висновків: 1) під місцем вчинення злочину потрібно розуміти територію, інше місце, яке характеризується фізичними, соціальними і правовими критеріями і означає, де було розпочате, продовжено, закінчено чи припинено злочинне діяння; 2) місцем вчинення злочину, як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 158-2 КК, є державні архівні установи та Центральна виборча комісія; 3) без з'ясування місця вчинення цього злочину особа, що застосовує закон, не може встановити склад злочину в діянні особи як підставу її притягнення до кримінальної відповідальності.

Аналіз існуючих публікацій, що стосуються об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 158-2 КК, свідчить, що час як об'єктивна умова вчинення цього злочину, не підлягала дослідженню і навіть не згадувалася. Проте, поряд з такими обов'язковими ознаками об'єктивної

сторони злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму як дія, бездіяльність, місце, час як обов'язкова об'єктивна умова вчинення цього злочину має важливе значення у процесі здійснення його кримінально-правової кваліфікації.

Для з'ясування такої ознаки об'єктивної сторони, як час вчинення злочину, необхідно врахувати, що в тих випадках, коли законодавець вкладає в закон волю, то йдеться не про час взагалі, як це має місце в нормах про принципи кримінального права, а більш предметно позначає його, якщо дозволяють семантичні можливості, без використання власне терміна «час» – чи окремим словом, чи словосполученням (Фесенко Е.В. Факультативные признаки объективной стороны. Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть общая: монография. – Киев: Изд-во «Наукова думка», 1985. С. 131-141). Щоб вийти з цього положення, необхідно звернутися до тлумачення цих приписів. Є сенс погодитися з твердженням, що категорія часу – це «...відносно стійке і фундаментальне утворення, яке існує в різних формах і проявах. Очевидно, що кожна форма руху матерії, оскільки остання може існувати не інакше, як в часі і просторі, має свої просторово-часові зв'язки, свої, відповідні форми руху матерії, простір і час» (там же). Проте, на наш погляд, потрібно враховувати те, що час вчинення злочину є поняття, в своїй основі – правове, то його визначення повинно відображати властиві йому юридичні ознаки, а це означає, що злочином є таке діяння, яке також як і його злочинні наслідки, знаходить свій законний вираз в ознаках об'єктивної сторони злочину, виходячи з цього часом вчинення злочину потрібно було б визнати час виконання об'єктивної сторони злочину (там же). З метою надання визначення такої ознаки як час вчинення злочину потрібно звернутися до термінології, яка наповнює його зміст. Термін «період» означає «...–у, ч, Проміжок часу, обмежений певними датами, подіями і т. ін. // Час, коли відбувається яка-небудь подія, триває дія, розгортається чиясь діяльність і т. ін.» (Великий тлумачний словник сучасної української мови / з дод. і доп. Уклад. Голов. Ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1178 с.). Натомість термін «проміжок», трактується як: «...час, що відмежовує одну подію, явище, дію і т. ін. від іншої // Взагалі відрізок часу» (там же).

Отже, на підставі викладеного час вчинення злочину – це певний

проміжок часу або певний часовий період, описаний в диспозиції кримінально-правової норми, або такий, що впливає з її змісту, що має кримінально-правове значення, в який виконана об'єктивна сторона злочину, або злочин було продовжено, або припинено.

Проте, наше завдання з'ясувати цю ознаку (час вчинення злочину) виходячи з описання її в диспозиції ст. 158-2 КК. Її описання ми маємо, виходячи із Закону та роботи, сформулювати наступним чином «...поза встановленим строком зберігання...», «...після проведення виборів або референдуму...».

На підставі викладеного можна дійти наступних суджень: 1) під часом вчинення злочину слід розуміти – певний проміжок часу, або певний часовий період, описаний в диспозиції кримінально-правової норми, або такий, що впливає з її змісту, що має кримінально-правове значення, в який виконана об'єктивна сторона злочину або злочин було продовжено, або припинено; 2) часом вчинення злочину знищення виборчої документації або документів референдуму є часовий період після проведення виборів або референдуму поза встановленим строком їх зберігання. Таким чином слід зазначити, що об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 158-2 КК характеризується дією і бездіяльністю, місцем і часом вчинення злочину.